

ARCHESZÜZSÉ

Úgy volt, hogy tán eláll, most mégis rákezd
Kopogva – nem lehet nem észrevennem:
Kész orpheuszi visszafordulás ez,
Mármint átvitt, ősképi értelemben.
Hogy délutánra is marad a hat fok,
Hogy jóval a naptári hónapon túl
Az ébredő tavasz egyszer csak, ad hoc,
Fogja magát, és újra télbe fordul.
Épp hátrasandít csak: sarkában jár-e
A február – a sorsa, hogy hitetlen
Bukott hőssé legyen, hogy holnap már ne
Zúgjon a jégeső a Népligetben.
Mert lassanként a szürkeség elillan,
És felfehérlik majd az ég damasztja.
Hisz minden az antik példa szerint van
– Gondolok itt az ébredő tavaszra,
Meg E.-re, persze, hogy el kell hogy vesszen:
A kormos téllal kell őt hátrahagyni –,
Így tér meg minden önmagába, asszem.
Amolyan paradigma ez, vagy mi.
Hogy gyöngé szűrt fénnel dereng a nappal,
Hogy mint egy hős, ki sors szerint hitetlen,
Sarkában kormos, összetört havakkal
Vonul a réten át a Népligetben.

MERT ADVA VAGY...

Mert adva vagy, akár az érthetetlen
Életigenlés, a vér zaklatott
Rohamai a púpos kéz-erekben,
Mint fényes és beszédes ablakok
Üvegén a szájról felszálló pára,
Mint egy berögzült mozdulat fölött
Az eszmélet rideg realitása,
Jóllehet már közvetve sincs közöd
Időhöz, térhez – újra felsorollak,
S más neveket: élő szerettekét,
Helyeit, színeit gyerekkoromnak,
Dédapám májfoltos, ernyedt kezét,
De fáradt szemhéjaim leragadnak:
Nehéz redőnyei egy kirakatnak.

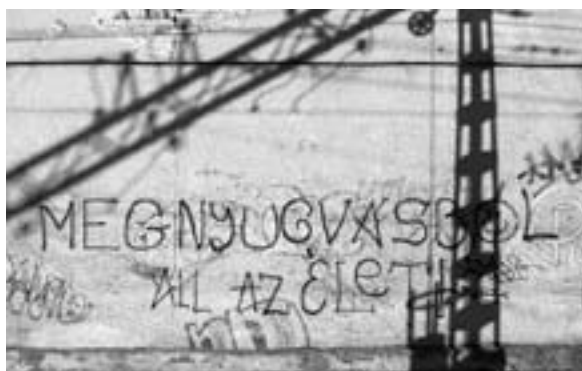
FALSZÖVEG

„Vajdasági falfirkászok, szevasztok!”
(Bélga)

Szabálytalan írás

2011 januárjában a graffitit radikálisan szankcionáló törvenycsomag lépett életbe. A téma egy időre magától értetődően a (média)figyelem homlokterébe került. Szervezetek, egyesületek jöttek létre, amelyek Budapest megtisztítását, firkametesítését tekintik fő céljuknak. A gaz utcai firkálás mellett elsikkad egy legalább olyan fontos – bár kevésbé látványos – tevékenység: az utcai olvasás. Az utca olvasása.

Az utóbbi években változni látszanak azok a csatornák, amelyeken szövegek juthatnak el az emberekhez. Ezeket az új olvasási formákat a könyvolvasást fetisizáló elitkultúra egyelőre nem veszi komolyan, pedig most úgy tűnik, az olvasás megmarad, a könyv viszont „kimegy alóla”. A hosszú olvasás utáni korszak egyik, persze közel sem a legjelentősebb szöveghordozója: a publikus tér. Az itt megjelenő szövegek alapvetően két részre oszthatóak: legálisakra és illegálisakra. A copyright-mentes, illegális feliratok is jól elkülöníthető csoportokba sorolhatóak; a törvényalkotók első számú célpontja természetesen a hagyományos értelemben vett graffiti (saját művész- és csoportneveket hirdető firkák és rajzok) – a firkáknak van azonban egy másik, számottevő hányada, amely az aktuális politikára, a zenei irányzatokra, a sportra vagy a bulvárra reflektál. E – köznapi élethez kapcsolódó – szövegeknek, logóknak, együttesfeliratoknak, bandajelzéseknek és -jelképeknek megfelelően szétválogatott gyűjteménye egy-

egy politikai, zenei vagy szlengkorszak sajátos lenyomatát adja. Ezen kívül vannak olyan, nehezen dekódolható szövegek is, melyeket csak akkor értelmezhetnénk, ha ismernénk a keletkezéstörténetüket is. A felirat létrejöttének körülményei és a szerző kiléte természetesen ismeretlen, de ismerjük, így vizsgálhatjuk a helyszínt és az írásképet, s értelmezhetjük a szöveget – tehát szubjektív módon rekonstruálhatjuk a hiányzó adatokat.

Előfordulnak egyszavas közlések: „zokni”, „ráspoly”, „körösz” stb. is, de a firkák többsége legalább mondatnyi. Kopott szavak, mondatok téglákon és falakon. Ezek a megfakult egyedi szövegek, az utcai reklámvihar ellenére is, vonzzák a tekintetet. Kis edzés után pedig az illegális falfeliratok szedett-vedett betűit már hamarabb találja meg a szem, mint a plakátok kommersz tipográfiáját.

A következőekben olvasható nyolc rövid írás szerzői arra tettek kísérletet, hogy a firkákat valami módon szövegbe ágyazzák, egy-egy falra vetett szónak kontextust teremtsenek. Van, aki eseményeket rekonstruál, gondol tovább, míg mások pusztán nyelvi elemként használják a firkagyűjteményből kiválasztott feliratot.

A recept a következő: A. szerző felír valamit a falra, amit B. befogadó megtalál és dokumentál, majd C. szerző rendelkezésére bocsát, aki felhasználja, szöveget alkot, amit aztán D. befogadó elolvas. Abba pedig már belegondolni is izgalmas, amikor C. szövege, valami csoda folytán, A.-hoz is eljut.

TÁBORI András

A fotókat a Gruppo Tökmag (Budha Tamás és Tábori András; tokmag.org) készítette.

Az ŐRÜLTEK – bazmeg – egy milkós hajlesz! Mindenki vágja. Hajlesz és a parkolásból él. A parkoló autókból. A parkolni vágyókból. Pillanatnyilag – érted! – belőlem. Neki nincs rendes melója, mint másoknak, érted: nekem, aki hétfőtől péntekig hámozom a szőlőt, rólam meg lehámozzák a faszom adót is. Fingom nem volt, hogy mennyibe fog fájni, hogy amíg – vágod – ott vagyok. És akkor látom bazmeg, hogy jön az ŐRÜLTEK, szóval kurvára iparkodok. Dobom be, hogy 50, 100, 20, megint 20, mindent. De érted, nem akarok örökre parkolni, pláne itt. Érted? Nem tudok jobban sietni. Tűz a nap, meg harangoznak, meg a faszom. Még egy 10-es. Elemem van! Tiszta örültek háza! Előttem áll. Tejelek, kurvaciki, és nem tudom, mennyi kell. Fél órát leszek, bocsi. Semmi, kussban áll. Sikoltok, hogy nincs már több időm az örültekre, és hagyjon békén, nincs több apróm!!! Erre: anyád, mennyi zsebpénzt adott, dobálja vissza nekem. Hajolgotok, mint a fasz, aztán leesik, bazmeg, mer mutatja a – mi az... – időt, hogy ja, hétvége van már megint?

GERŐCS Péter

francia volt Kövér Lajos,
és élt vagy ezer éve,
falánk volt, király és okos,
de meghalt, ennyi, vége.

bár megelőzte a korát,
mi maradt belőle?
várost fejlesztgetett, na és?
az igazság póré,

polgárokat halomra ölt,
hogyan rendet így teremtsen,
hadakozott, evett, ivott,
hogyan szentfazék lehessen.

magyar is volt Kövér Lajos,
írt francia hatásra,
Freddy Street, patkány és Gyúró,
neve alatt ez áll ma.

Utóda László néven él,
ne beszéljünk róla,
lehetne több mint névrokon,
szelleme, ó, ha volna...

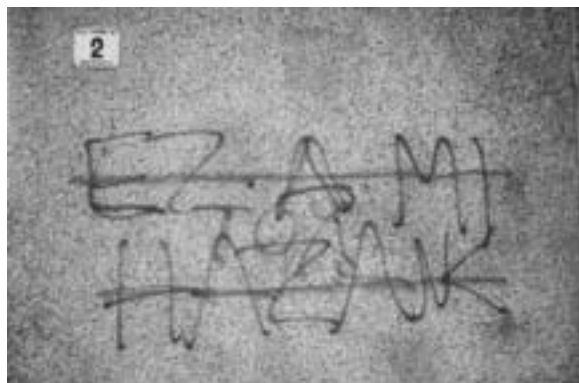
Kövér Lajos sétálni ment,
írja Lackfi János,
a mesehősből utca lett,
edzőterembe jár most

Nagyzugló nagyja, apraja
közben virágot ültet,
házat épít, éljen a hon,
patkány, aki nem ünnepe

-li.

LÁZÁR Júlia

Ez a mi hazánk. Közhelyszerű, üresen kongó mondat, már meg sem halljuk, ha mondják. Túl jól ismerjük. Valaki viszont, mikor talál egy üres felületet, éppen ezt fújja fel rá. Azután elmegy. Ennyit lehet tudni. A szavak a szürke falon jóformán a semmiben lebegnek. És, éppen ettől, a mondat életre kel. Az untig ismert mögül előtűnik a kísértetiesen ismeretlen. Mert mi ez az ez? Az egyetlen mondat hangok süketítő kórusára hullik szét. Ez a ház? Ez az utca? Ez a kerület? Budapest? Magyarország? A Kárpát-medence? Európa? A világ? A közös emlékek, a szellemi levegő? És: ki ez a *mi*? Egyáltalán miféle *mi*: a *ti is* vagy a *ti nem* fajtájából? A felelősség vagy a kisajátítás fajtájából? Ki van benne, ki marad kívül belőle? A lehetséges megfejtések közül a mondat ezen a falon nem jelenti egyiket sem, és az összeset jelenti egyszerre: ha valami – hát ez a *hazánk*.

Azután valaki más is arra jár. Gesztusa nyugtalanító és nehezen értelmezhető. Zöld festékével bárhová fújhatna, de ő éppen ide fúj. De nem is satírozza ki, amit talál, hogy ne olvashassa többé senki. Nem dühös, csak nem érdekli. Nem érdekli, mi az az ez, és ki az a *mi*. Úgysem érvényes, közhelyszerű, üresen kongó mondat. Úgyhogy áthúzza: érvénytelen az ez, és érvénytelen a *mi*, és érvénytelen a *hazánk*. Marad ő. *Toy*. Az idegenség szürke házfala.¹

LENGYEL Imre Zsolt

¹ Aki a maga területén professzionális, idegen téren – óhatatlanul – laikus. Az irodalmár így nem tudhatta, hogy a TOY nem művésznév, hanem a szubkulturális szlengben a „béna”, „ócska”, „kezdő” megfelelője. Milyen rögzös is az út A. szerzőtől B. befogadón át C. szerzőig! Abba pedig már belegondolni is izgalmas, hogy D. befogadó így kapásból több eltérő olvasattal találkozik az út során... (A szerk.)

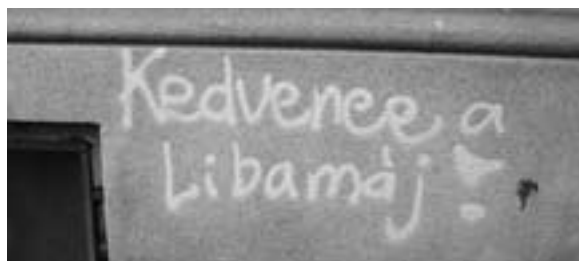
„Szőrös kuvasz dugta föl magát a koszos korláton át a balkonra. Honnan érkezett, nem tudni, felülről vagy alulról jött, nem mordult, csak állt, és nézte a lányt. A lány is nézte őt, eddig nem vette észre, vagy most jött csak oda, most látta először, hím kuvasz volt. Szerteszagolt és bement a szobába. Szerteszagolta a szobát is, levizelte az alumíniumasztalt, és kapart a szoba ajtaján. A lány kiengedte. Sugallatot érzett a szobában” a lány, és „nekiindult a városnak”. Az *Örmény domboldal* című, egyetlen használható kamaszkori prózámban írtam ezt – ismeretlen nő érkezik Örményország fővárosába, aki egy sejtéstől vezérelve („Még egyszer látta a lány a szőrös kuvaszt, amint a parkba sietett”) eljut a '99-es parlamenti mézárálás helyszínére, ahol végül „megtalálta a halott kuvaszt az útszélen” – és bár tudtam, igen, mivel erre is „rájöttem” aznap, „Örményország ott van, ahol én”, mégis, abszurd képnek tekintettem, hogy a kutya csak úgy megjelenik az erkélyen. S most látom, itt, ennek a budapesti bérháznak a falán küzdötte föl magát, közben írásos nyomot hagyva maga után, hogy Jerevánban találja magát, méghozzá 1999 őszén, annak az átutazó nőnek az erkélyén. És ebből már értem is, az eb nem más, mint a szép, éretlen szexualitásom, amely ezzel akart nyomot hagyni csatakos vágyairól.

PÁLYI Márk

Ha az lenne erre a falra írva, hogy, mondjuk, Hitler, te csodálatos férfi, ami azért nem lenne éppen elképzelhetetlen Budapesten, akkor lehet, hogy nem is szerepelne ebben a lapban. Nem szereti az ilyesmit a finom lélek. Na most, olvassuk fel a képen látható mondatot egy keményvonalas állatvédőnek.

A hatás éppen olyan lesz, mintha a Sirályban szombat este elkiabálnánk magunkat, hogy ~.

Tény, ami tény, a libatömés meglehetősen brutális dolog, ehhez még csak elborult állatvédőnek sem kell lenni. Mire az a libamáj olyan finom lesz, hogy a kedvence legyen az alkotónak, az a liba nagyon sokat fog szenvedni.

De ettől, a szenvedő libáktól és a fejük felett pörgetett állatbéllel tüntető aktivisták világától a lehető legmesszebb van a kép hangulata. Kedvence a libamáj! Itt van ez a mondat, kedves, gyermekien aranyos, jól meg kellene simogatni a fejét, aki írta. Dehogy jutnak eszünkbe a kidagadó szemű, hosszú nyakú libák. Szőke kislány, copfos kislány, szeplők, az igen.

Valami ilyesmi a jó köztéri művészet. Elbizonytalanít, még ha nem is feltétlenül szándékosan. Nem is feltétlenül zseniális, de legalább nem evidens. És tud vicces is lenni. Mint Hitler a Sirályban.

PLANKÓ Gergő

Emlékszel arra, amikor apád a kölnivel? Valami rémlik. Rohangál utána a panelban. Locsolni lányokat, kell, illik. A végén kérdezni, hogy szabad-e.

Az emlékezetében utálja, vagy most tényleg.

Valami küszöbrészlet meg bukóablak. Samó mama, anya. Most Samó néni jön, és mi maradunk, nem fordítva. Új a lakás, anya mutogatja. Tanácsi.

Hosszúnadrág apró hintaló-mintákkal. Semmi értelme. Kint voltak vagy bent. Küszöb: bent. Vakolatrészet: kint. Talán bentről kifelé kergette, és úgy.

Anya az etetéssel, hogy gyere, egyél, Samó mama az aggódással, hogy ne, kövér vagy.

Szorít a hintalovas gatyá, varrásnál keresztben fütyi. Nem jó.

Vajkrémes rózsaszín, attól öklendezni kell.

Pogácsamorzsa, majdnem bedugja ököl, nem szabad. Csziklik, csorog a csuklón a nyála. Nagy has meg fiúcsöcs, mint az apjának.

Samó mama. Anya. Ne, hízol. De, elfogysz. Hízol. Elfogysz. Szábá-de. Nem szabá. Eszik, az apja kölnivel kergeti, gyere, a Samó nénit is.

A vége az lett, hogy az apja megbotlott, és lefejelte a szöges küszöböt.

Tábá-dá. Nem szabá-dá! Bazd meg, Sanyi. Vérzik, de halvány. Tanácsi. Kölnizni kell. Öltetni kell.

Alig látni. Őt meg jól elverik.

SZANISZLÓ Judit

NEM – ezt félve írja le, takarékosan; hátha férhet még oda. Aztán látja, hogy nem fér a NEM mellé már más, meg amúgy is, minek spóroljon? A következő darabra már kétszer akkora betűkkel ír. Megugrik az az AKAR, bár a K-nál elbizonytalanodott, hogy kifér-e a négy betű. Aztán felszabadult dühvel folytatja. OK. Fasztkóké, de így jött ki. Háromnegyed hét. A busz sehol, a kórház öt megállóra. Próbálta máshogy elütni az időt, szelídíteni a sorsot. Ha páratlan rendszám jön, akkor negatív lesz. Ha páros... – aztán inkább a falnak fordult. A táskájában volt egy filctoll: hogy miért? Kit érdekel. NEM – ezt félve írta le, takarékosan; hátha férhet még oda. Az OK van közepen. Mi az ok? NEM AKAROK! MEG – ez simán kifér, csak három betű. Az utol-

só szótól fél a legjobban. Őt betű, de rá kell férnie. Ez olyan akkor, mint a páros meg a páratlan. Nem akar új téglát kezdeni, az életét akarja folytatni. A H néma kiáltás, az L terpeszkedik. Az I már csak úgy szorít helyet magának, ahogy aztán a buszon vergődik majd ő is az ablak mellé préselve. Hátrafelé néz. Előre nem mer.

SZEGŐ János

A nagyszünetben a Kovács Attila úgy
[nyújtja be
a lábát a csúszkapályára, hogy a Joó Mónika
[elesen.
Felszakad a bőr a kordnadrág alatt. Délután
[már
mindenki tudja, mindez nem véletlenül történt,
hanem szerelemfáltésból, bár sokan ekkor
[hallják
először ezt a szót.

Első szerelemnek lenni szívás.

Mégis mennyi első szerelem van.
Egy látott, egy komoly, egy viszonzott,
[satöbbi, mennyi más.
És mindegyiknek vége lesz, hogy a
[következő kezdődhessen
újra. Minden első.

Olyan nehéz megállapítani az egymást
[keresztező rokonszenvek,
a máshonnan felrémlő mozdulatok,
[a hitetlenkedő egymásra találások
és az álombéli csalások egymásutánját.
Tájékozhatatlan szabásminta, olvadó hó,
[hegtérkép a bőrön.
Mint olvasatlan naplóban az egymásra zárt
[lapok,
nyomot hagy a feledés.

TURI Tímea